

Nr 1223

Av herr **Wallmark m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 122, angående utbyggnad av organisationen för läkar- och tandläkarutbildning i Stockholm m. m.*

(Lika lydande med motion nr 1434 i Andra kammaren)

I proposition nr 122 framlägger departementschefen förslag om utbyggnad av odontologisk utbildning i Stockholm med ett årligt intag av 120 studerande per år vid en utbildningsenhet i anslutning till Huddinge sjukhus samt av 100 studerande per år vid den nuvarande utbildningsenheten vid Holländargatan under minst fem år, sannolikt från och med läsåret 1972/73.

Examinationen av tandläkare kan därmed fr. o. m. våren 1977 beräknas uppgå till ca 450 tandläkare per år. Redan för närvarande undergår tandläkarkåren en kraftig nettoökning. Enligt beräkningar, som utförts för 1967 års folktandvårdsutredning (SOU 1970: 11), förstärks denna nettoökning väsentligt från omkring år 1975 på grund av examinationer från den odontologiska fakulteten i Göteborg.

Samma utredning har framlagt ett antal prognoser för vårdkapacitetens och tandvårdsefterfrågans utveckling under 1970-talet. Beträffande barn- och ungdomstandvården, där omfattande erfarenheter beträffande vårdbehovet finns att tillgå, har utredningen beräknat, att denna vård tillsammans med tandvård åt värnpliktiga och en ungefärlig fördubbling av vårdkapaciteten för vuxna inom folktandvården kräver att folktandvården tillförs hälften av nettotillskottet av tandläkare under 1970-talet. Enligt socialstyrelsens statistik tillförs folktandvården för närvarande mer än 90 % av nettotillskottet.

Utredningen har därutöver låtit framräkna hypoteser angående den samlade efterfrågan på tandvård från vuxna patienter hos privatpraktiserande tandläkare och vid folktandvårdens polikliniker. Den mest långtgående hypotesen förutsätter att en tandvårdsförsäkring införs 1972 som leder till en sådan efterfrågeökning att över 90 % av den vuxna befolkningen söker fullständig behandling. Vid en så hög efterfrågan visar hypotesen ändock ett överskott på tandvårdskapacitet om ca 1 miljon tandläkartimmar år 1980.

Vid värderingen av hypoteserna bör erinras om att dessa baserats på ett antagande om oförändrad genomsnittlig vårdtid per patient och år. Givetvis kan denna påverkas av den odontologiska utvecklingen. Framför allt måste emellertid konstateras — vilket även folktandvårdsutredningen understry-

ker — att den i hög grad blir beroende av hur en tandvårdsförsäkring konstrueras. Detsamma gäller även antalet vuxna individer, som på grund av försäkringen stimuleras att söka en mera fullständig vård än nu. Tidpunkten för en försäkrings införande har slutligen ett avgörande inflytande på när en efterfrågeökning inträffar. Enligt vår mening bör en obligatorisk tandvårdsförsäkring införas så snart som möjligt.

Även om många avgöranden, f. n. oklara faktorer, påverkar efterfrågan på tandvård under 1970-talet talar de framlagda sakförhållandena för att anspråken på tandvårdskapacitet måhända ej blir så stora som examinationen av tandläkare förutsätter. Eftersom tandläkarutbildningen är lång, dyrbar och så specialiserad att den knappast utan tidsödande omskolning kan nyttiggöras inom andra yrkesområden, anser vi sålunda starka skäl tala för att man fortlöpande följer utvecklingen av relationen mellan vårdkapacitet och efterfrågeutveckling redan från början av 1970-talet. Vid varje tidpunkt, då tillräckliga tandvårdsresurser kan konstateras, har redan 2 000 — 2 500 tandläkarstuderande påbörjat och kommit mer eller mindre långt i sina studier. En minskning av uttagningsskapaciteten får sålunda endast långsam effekt. Omvänt gäller att ett — föga sannolikt — behov av utökning av intagningen kräver lång planeringstid. Av propositionen framgår sålunda att tiden från Kungl. Maj:ts utredningsuppdrag till den första examinationen i Huddinge blir ca 11—12 år.

I propositionen tas icke i detalj ställning till den personalplan som utarbetats för den utbyggda tandläkarutbildningen i Stockholm. Dock föreslås att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag inrätta en professur i teknologi och en i parodontologi vid Karolinska institutet *vid de tidpunkter utbildningen i respektive ämne inleds i Huddinge*. Vi vill i detta sammanhang understryka vikten av att innehavare av nyinrättade professurer, innan den mer rutinemässiga utbildningsverksamheten startar, bereds tillfälle att utföra ett sådant förberedelsearbete att verksamheten redan från början blir effektiv. Sådana professurer bör således regelmässigt vara inrättade och tillsatta minst ett halvår innan utbildningen i respektive ämne inleds.

Kommittén för utredningen av odontologisk utbildning i Stockholm (KOS) har föreslagit, att intagningen av studerande vid Holländargatsenheten i samband med Huddingeenhetens start skulle sänkas från 100 till 80 studerande per år. Departementschefen anför härom: "Planeringen bör utgå från att nuvarande intagningskapacitet av 100 studerande per år övergångsvis skall behållas. Jag räknar med att den fortsatta verksamheten i lokalerna vid Holländargatan inte skall medföra några större investeringar."

De faktiska förhållandena torde emellertid redan nu vara att försörjningssystem för vatten, avlopp och elektricitet är mycket bristfälliga och

helt underdimensionerade för antalet behandlingsplatser. På grund av den tekniska utrustningens utveckling ställs allt större krav på försörjningssystemen. Det lär ej heller vara möjligt att dimensionera upp dessa.

Därtill kommer att utvecklingen medfört ett ökat krav på behandlingsplatser. Dessa förslår icke nu för 100 studenter. Situationen är i dag följaktligen den att de studerande ej i full utsträckning kan utnyttja den för patientbehandling avsedda tiden utan är hänvisade till att försöka ägna sig åt annan "verksamhet" i tillgängliga korridorer och dylikt då behandlingsplats ej finns ledig. Seminarierum och andra rum för studier har nästan helt utnyttjats för andra ändamål än de avsedda. De nu studerande upplever därför sin utbildningssituation som ytterst otillfredsställande och har i utbildningsnämnden framfört klagomål.

På flertalet avdelningar måste dessutom upp till 7—8 amanuenser och assistenter av båda könen samsas om ett lärarrum på ca 10 m², som samtidigt skall fungera som omklädningsrum (omklädnings-skåp saknas!), samtalsrum med de studerande i olika angelägenheter, intern och extern telefonkommunikation m. m.

Vi anser därför att mycket starka skäl talar för en nedskärning av intaget av studerande till 80 per år vid Holländargatsenheten i samband med att Huddingeenheten startar, då uppenbar risk eljest föreligger för en av lokalmässiga skäl orsakad lägre kvalitet på undervisningen vid Holländargatan jämfört med övriga utbildningsenheter.

Med hänvisning till ovanstående hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t måtte uppdra åt universitetskanslersämbetet att i samråd med socialstyrelsen och Sveriges tandläkarförbund fortlöpande årligen bevaka utvecklingen av tandvårdskapacitet och tandvårdsefterfrågan;

anhålla att Kungl. Maj:t måtte beakta vad som i denna motion anförts angående tidpunkten för inrättande av nya professorer;

uttala att intagningen av tandläkarstuderande vid Holländargatsenheten bör begränsas till 80 per år från och med läsåret 1972/73.

Stockholm den 30 april 1970

Gunnar Wallmark (m)

Per Blomquist (m)

Rolf Kaijser (m)

H. Bertil Lidgard (m)

Gunvor Stenberg (m)
